

Trends of Postgraduate Thesis Based on Creative Drama and Language Education

Başak UYSAL¹

Abstract

In this study, postgraduate theses in the Open Access Theses and Dissertations (OATD) database were examined in the axis of creative drama and language skills. For this purpose, 14275 theses indexed in the database and including "drama" among the keywords were examined, and after the exclusion criteria, it was determined that 145 of the postgraduate studies included the relationship between language education and drama. This descriptive study was based on the survey model. Theses were analyzed in terms of language skills, university, year of publication, keywords and preferred scientific research method. The data were analyzed and visualized through the Maxqda 2022 program. The main results obtained in the study are as follows: It is seen that the most studies at the graduate level are in the field of speaking education. This is followed by writing, reading and listening. The period between 2011 and 2015 is the period in which the most postgraduate studies in accordance with the criteria in question were conducted. It was seen that most of the studies in the determined criteria were conducted in universities in the United States of America. The top 5 most preferred keywords/phrase groups in the theses were drama techniques, second language teaching, literature education, communicative skills, and educational theater. The most preferred scientific research method was mixed method. It is thought that the results of the study will guide researchers, field experts and practitioners working in the field of creative drama and language education.

Keywords

Language education

Creative drama

Language arts

Open access theses and dissertations

Article Info

Received 30.04.2023

Reviewed 16.06.2023

Published 31.06.2023

Doi Number 10.29228/ijlet.70362

Reference

Uysal, B. (2023). Trends of postgraduate thesis based on creative drama and language education. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 11(2), 1-13.

¹ Assoc. Prof. Dr., Gazi University, basakuysal@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5803-9878

International Journal of Languages' Education and Teaching

E-ISSN: 2148-2705

Cilt 11, Sayı 2, Haziran 2023

Orijinal Araştırma Makalesi

Yaratıcı Drama ve Dil Eğitimi Temelli Lisansüstü Tezlerin Eğilimleri

Özet

Bu çalışmada Open Access Theses and Dissertations (OATD) veri tabanında yer alan lisansüstü tezler, yaratıcı drama ve dil becerileri ekseninde incelenmiştir. Bu amaçla veri tabanında dizinlenen ve anahtar kelimeleri arasında "drama" yer alan 14275 tez incelenmiş, hariç tutma kriterleri sonrasında lisansüstü çalışmaların 145 tanesinde dil eğitimi-drama ilişkisine yer verildiği belirlenmiştir. Betimsel nitelikteki bu çalışmada tarama modeli temel alınmıştır. Tezler; dil becerileri, üniversite, yayın yılı, anahtar kelimeler ve tercih edilen bilimsel araştırma yöntemi ekseninde incelenmiştir. Veriler, Maxqda 2022 programı aracılığıyla analiz edilerek görselleştirilmiştir. Çalışmada elde edilen başlıca sonuçlar şöyledir: Lisansüstü düzeyde en çok çalışmanın konuşma eğitimi alanında yapıldığı görülmektedir. Bunu yazma, okuma ve dinleme izlemektedir. Söz konusu kriterlere uygun lisans üstü çalışmanın en fazla yapıldığı zaman aralığı, 2011-2015 yılları arasındaki dönemdir. Belirlenen kriterdeki çalışmaların en çok Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversitelerde yapıldığı görülmüştür. Tezlerde en çok tercih edilen ilk 5 anahtar kelime/kelime grubu; drama teknikleri, ikinci dil öğretimi, edebiyat eğitimi, iletişimsel beceri, eğitsel tiyatro olmuştur. En yüksek oranda tercih edilen bilimsel araştırma yöntemi, karma yöntemdir. Çalışma sonuçlarının yaratıcı drama ve dil eğitimi alanında çalışan araştırmacılara, alan uzmanlarına ve uygulayıcılara yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Dil eğitimi
Yaratıcı drama
Dil becerileri
Açık erişim tezler

Article Info

Gönderim Tarihi	30.04.2023
Kabul Tarihi	16.06.2023
Yayın Tarihi	31.06.2023
Doi Numarası	10.29228/ijlet.70362

Kaynakça

Uysal, B. (2023). Yaratıcı drama ve dil eğitimi temelli lisansüstü tezlerin eğilimleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 11(2), 1-13.

Giriş

Dil eğitiminde kullanılan yaklaşım, yöntem ve teknikler; hedef kitlenin ihtiyaçlarına göre şekillenmiş, ihtiyaçlar dâhilinde farklı yöntemler geliştirilmiştir. Anthony'nin (1963) yaklaşım, yöntem ve teknik kavramlarını tanımlarken kullandığı "Nirvana'ya giden birçok yol vardır (Anthony, 1963, s. 63)." şeklindeki söyleyişi, bugün yöntem seçimi için de geçerli olmaktadır. Dil eğitimi için birden çok yöntem söz konusudur ve bu yöntemler; ihtiyaç, hedef kitle, konu, süre gibi değişkenlerin dâhilinde değişerek daima yeni bir yolun olabileceğini göstermektedir.

Dil eğitimindeki yöntem çeşitliliği her ne kadar uygulayıcılara bir hareket alanı sağlasa da yenilenen paradigmayla birlikte yapılabirlik temelli yöntemlerin ön plana çıktığı görülmektedir. 1977 yılında Amerika Çocuk Tiyatrosu Derneği tarafından "oyun kurma, süreçsel drama ve doğaçlamayı kapsayan şemsiye bir terim (McCasin, 2019, s. 7)" olarak tanımlanan yaratıcı drama, yapılabirlikle birlikte öğrenen özerkliği temel alan ve sonuç kadar süreçsel üretimi de kapsayan bir öğretim yöntemidir. Daha özelleştirilmiş bir tanıma göre yaratıcı drama; bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanılarak canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2013, s. 45). San'a göre (2010), "özellikle ve bilerek önüne yaratıcı sözcüğünü eklediğimiz drama, önceden yazılmış hazır bir metin olmaksızın katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, öznel anıları ve bilgilerine dayanarak oluşturdukları eylem durumları, doğaçlama canlandırmalardır (2010, s. 19)." Tanımların anahtar kelimelerinden anlaşılacağı üzere yaratıcı drama, bireyin öznel yaşantılarının eğitim sürecine dâhil edilmesini amaçlamaktadır. Annarella (1992), yaratıcı dramanın öğrencilerin sözlü ve yazılı iletişim becerilerinin gelişimini sağlamada kullanılabileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte yaratıcı dramanın sanatsal yapısı, kişinin kendisi ve başkaları ile ilgili olarak nasıl düşündüğünü, davrandığını geliştirme ve değiştirme potansiyeline sahip sanatsal bir araçtan ziyade yaratıcı öğretim yöntemi gibi görülmüştür (Pinciotti, 1993). Dil eğitimi söz konusu olduğunda da yaratıcı dramanın dil gelişimini desteklemekte oldukça faydalı olduğu literatürde kabul edilmiştir (Fox, 1987; Heathcote, 1984; McCasin, 1996; O'Neill & Lambert, 1982; Paley, 1978, 1981,1990; Siks, 1983; Way, 1967'den akt. Mages, 2008). Dolayısıyla dil eğitiminin bilgiden ziyade beceri temelli ilerleme talebine yaratıcı drama, sağladığı uygulamaya yönelik hareket alanıyla cevap verebilecek yöntemlerden biri olarak literatürde yer almaktadır.

Yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasıyla bu alanda ulusal düzeyde birçok lisansüstü çalışma gerçekleştirilmiş ve bu birikimden hareketle çeşitli kriterlere göre inceleme araştırmaları yapılmıştır (Şengün ve İskenderoğlu, 2010; Batdı ve Batdı, 2015; Calp ve Sezgin, 2019; Aytaş ve Özcan, 2019; Samsa, 2020; Çelik 2022; Çevik ve Muzaffer 2023; Yeşiltaş ve Evcı, 2023; Güler ve Solmaz, 2023). Literatürde anılan çalışmalar, yaratıcı drama disiplinine ait çalışmaların kavramsal haritasını çıkarmak için değerli çalışmalar olmakla birlikte dil eğitimi ekseninde yaratıcı dramayı temel alan uluslararası düzeydeki lisansüstü tezleri inceleyen bir çalışma, literatürde yer almamaktadır. Buradan hareketle çalışmanın problem cümlesini "Uluslararası literatürde yer alan dil eğitimi ve yaratıcı drama temelli lisansüstü tezlerin eğilimleri nelerdir?" sorusu oluşturmaktadır. Belirlenen problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- Lisansüstü tezlerde dil becerilerinin yaratıcı drama ile birlikte ele alınma sıklığının dağılımı nasıldır?
- Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

- Lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Lisansüstü tezlerde hangi anahtar kelimeler en yüksek frekans değerine sahiptir?
- Lisansüstü tezlerde tercih edilen bilimsel araştırma yöntemlerinin dağılımı nasıldır?

Yöntem

Betimsel nitelikteki bu araştırmada tarama modeli temel alınmıştır. Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlayan araştırmalardır (Büyüköztürk, 2013). Tarama araştırma desenleri, araştırmacıların bir evrenin tutumlarını, görüşlerini, davranışlarını veya evrenin bütünü üzerine tarama uygulaması yaparak bilgi topladığı nicel araştırma desenleridir (Creswell, 2020, s. 481).

Çalışma Dokümanı

Tarama araştırmasında örneklemin hedef grubun özelliklerini temsil edebilmesi için olabildiğinde büyük bir örneklem seçmek önemlidir (Creswell, 2020, s. 489). Bu amaçla çalışmanın veri tabanını Open Access Theses and Dissertations dizini oluşturmuştur. OATD, 3.5 milyondan fazla lisansüstü teze çevrim içi olarak erişilebilen bir veri tabanıdır (OATD, 2023). Hareket alanının genişliği ve açık erişim politikasını benimsemesi sebebiyle bu çalışmada söz konusu dizin tercih edilmiştir. Veri tabanında dizinlenen ve anahtar kelimeleri arasında “drama” yer alan 14275 tez incelenmiş, hariç tutma kriterleri sonrasında bu çalışmaların 85’i yüksek lisans, 60’ı doktora düzeyi olmak üzere 145 tanesinde dil eğitimi ve drama ilişkisine yer verildiği belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

145 lisansüstü tez; ait olduğu üniversite, anahtar kelimeleri, yapıldığı yıl, yer verdiği dil becerileri ve temel aldığı bilimsel araştırma yöntemi ekseninde incelenmiş, elde edilen veriler, Maxqda 2022 programı aracılığıyla analiz edilerek bulgular görselleştirilmiştir. Çalışmada betimsel analiz kapsamında alt kodların istatistiği, kod teori modeli, tek vaka modeli ve karşılaştırmalı analiz kapsamında iki vaka modeli ile kod matris tarayıcısından yararlanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın birinci alt problemini “Lisansüstü tezlerde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin yaratıcı drama ile birlikte ele alınma sıklığının dağılımı nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Şekil 1, söz konusu tezlerin dil becerisi ekseninde dağılımını göstermektedir.

Şekil 1. Tezlerin dil becerileri ekseninde dağılımı.

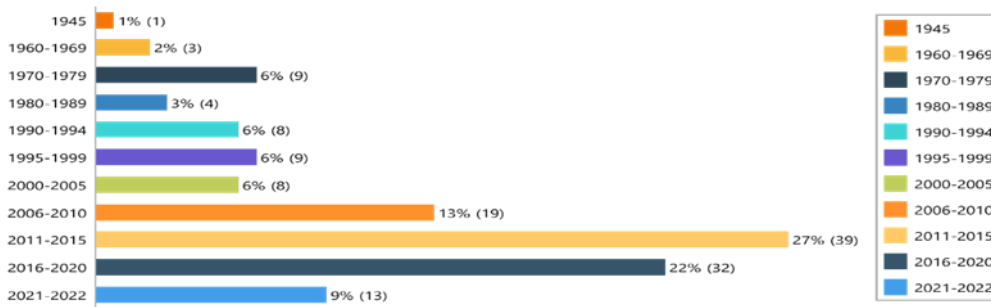
Kod Sistemi	Doktora	Yüksek Lisans	TOPLAM
▼ Dil Becerileri			0
🗣️ Konuşma	41	48	89
👂 Dinleme	8	12	20
✍️ Yazma	27	33	60
📖 Okuma	24	26	50
Σ TOPLAM	100	119	219

Şekil 1 incelendiğinde konuşma öğrenme alanı kapsamında 41 doktora, 48 yüksek lisans; dinleme öğrenme alanı kapsamında 8 doktora, 12 yüksek lisans, yazma öğrenme alanı kapsamında 27 doktora, 33 yüksek lisans, okuma öğrenme alanı kapsamında ise 24 doktora, 26 yüksek lisans çalışması yapıldığı görülmektedir. En çok çalışma, konuşma eğitimi alanında (f=89) yapılmıştır. Bunu yazma, okuma ve dinleme izlemektedir. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde becerilerin dağılımına bakıldığında da bu dizilim değişmemektedir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın ikinci alt problemini “Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Grafik 1, çalışma grubuna dâhil edilen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımını göstermektedir.

Grafik 1. Tezlerin yıllara göre dağılımı.

Grafik incelendiğinde belirlenen gruptaki ilk lisansüstü çalışmanın 1945 yılında yapıldığı görülmektedir. En çok çalışmanın yapıldığı zaman aralığı ise 2011-2015 yılları arasındaki dönemdir. Bu sıklığı 2016-2020 yılları takip etmektedir. Söz konusu çalışmaların tez düzeyine göre dağılımı Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Tezlerin yıllara ve düzeye göre dağılımı.

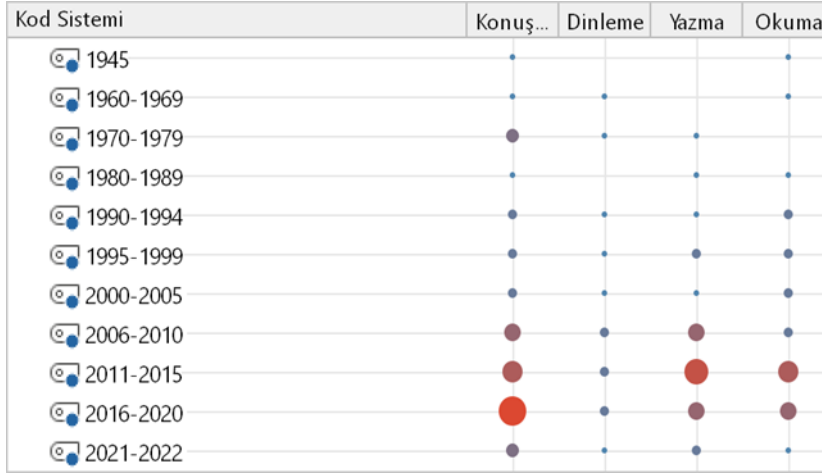
Kod Sistemi	Doktora	Yüksek Lisans
▼ Düzey		
Yüksek Lisans		80
Doktora	65	
▼ Yıl		
1945		1
1960-1969		3
1970-1979	3	6
1980-1989	2	2
1990-1994	4	4
1995-1999	5	4
2000-2005	3	5
2006-2010	5	14
2011-2015	23	16
2016-2020	16	16
2021-2022	4	9

Şekil 2 incelendiğinde doktora alanındaki çalışmaların ağırlıklı olarak 2011-2015 yılları arasındaki zaman aralığında yapıldığı görülürken yüksek lisans düzeyindeki çalışmalar, 2011-2015 ve 2016-2020 yılları arasındaki zaman aralığında yapılmıştır. Başlangıç noktasını belirlemek amacıyla şekil

incelendiğinde doktora düzeyindeki çalışmaların 1970 yılında başladığı görülürken yüksek lisans düzeyindeki çalışmaların 1945 yılında başladığı görülmektedir. 2006-2010 yıl aralığıyla birlikte her iki düzeyde de artık olduğu anlaşılmaktadır.

Söz konusu tezlerin kronolojik dizilimde dil becerilerine yer verme biçimleri, Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Kronolojik dizilimde tezlerin dil becerilerine yer verme dağılımı.

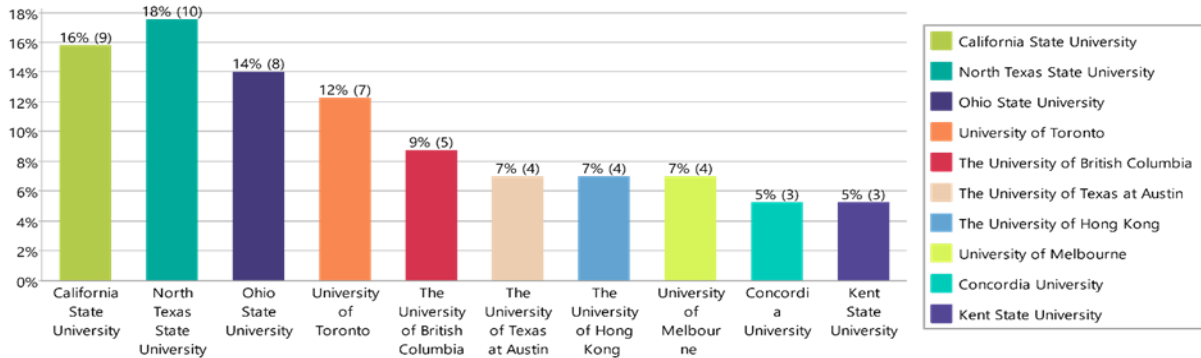

Şekil 3 incelendiğinde alandaki ilk çalışmanın okuma ve konuşma becerileri kapsamında yapıldığı görülmektedir. Konuşma becerisi, 2016-2020 aralığında ağırlıklı olarak çalışılırken dinleme becerisinin ardışık fakat yaygın olmayan biçimde çalışma konusu yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte konuşma becerisi, düzenli olarak her zaman aralığında üzerinde çalışılan bir öğrenme alanı olarak tabloda yer almaktadır. Okuma becerisinin git gide artan bir hareket alanı kazandığını da söylemek mümkündür. Yazma ve okuma becerilerinin ağırlıklı olarak çalışıldığı zaman aralığı 2011-2015 arasındadır. 2016-2020 aralığına bakıldığında konuşma becerisi, yayılım ivmesini devam ettiren dinleme becerisinin yaklaşık aynı düzeyde kaldığı, okuma ve yazmanın ise görece yayılım alanının azaldığını söylemek mümkündür.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

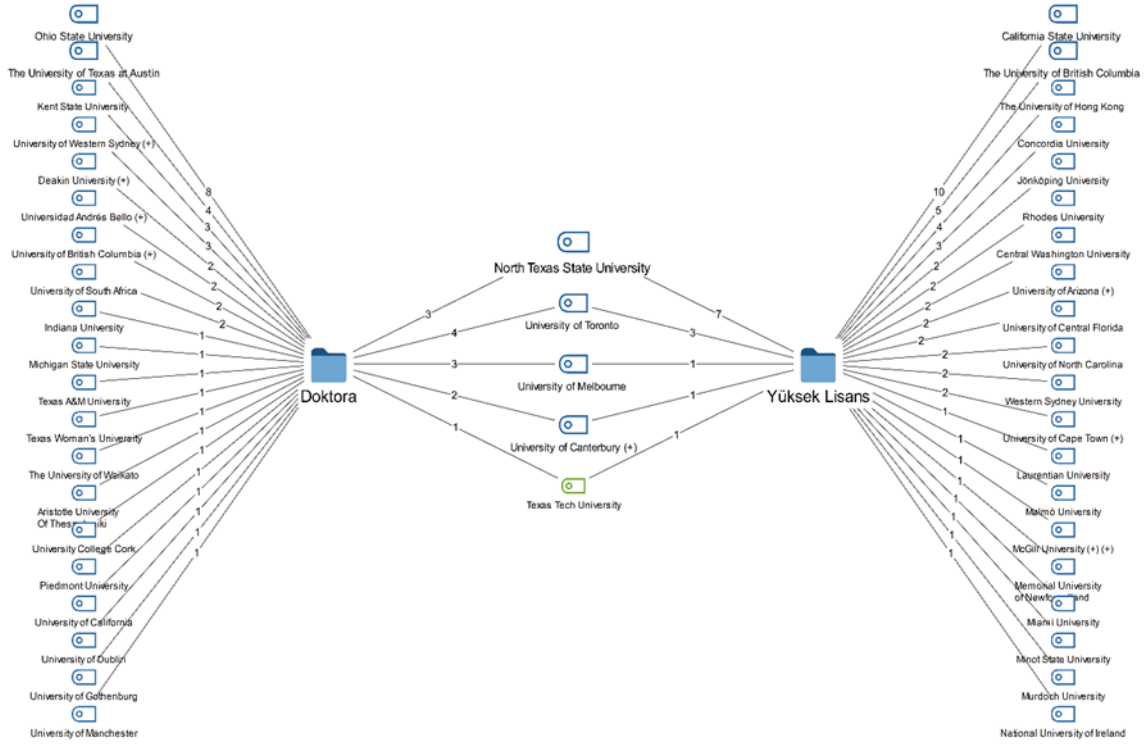
Çalışmanın üçüncü alt problemini "Lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?" sorusu oluşturmaktadır. Söz konusu 145 tez, farklı ülkelerde bulunan 80 üniversitede yer almaktadır. Grafik 2, ilgili alanda tezlerin yapıldığı ilk 10 üniversitenin dağılımını göstermektedir.

Grafik 2. Tezlerin yapıldığı ilk 10 üniversitenin dağılımı.

Grafik incelendiğinde en yüksek orana sahip üniversitenin 10 tez ile North Texas State University olduğu görülmektedir. Grafikteki üniversiteler, ülkelere göre dağılımıyla birlikte değerlendirildiğinde Amerika Birleşik Devletleri kapsamında 5 (California State University, North Texas State University, Ohio State University, The University of Texas at Austin, Kent State University), Kanada kapsamında 3 (University of Toronto, The University of British Columbia, Concordia University), Hong Kong kapsamında 1 (The University of Hong Kong) ve Avustralya kapsamında 1 (University of Melbourne) üniversitenin listede yer aldığı görülmektedir. Tüm üniversitelere göre dağılım, lisans üstü eğitim düzeyine göre incelendiğinde elde edilen sonuçlar, Şekil 4'te verilmiştir.

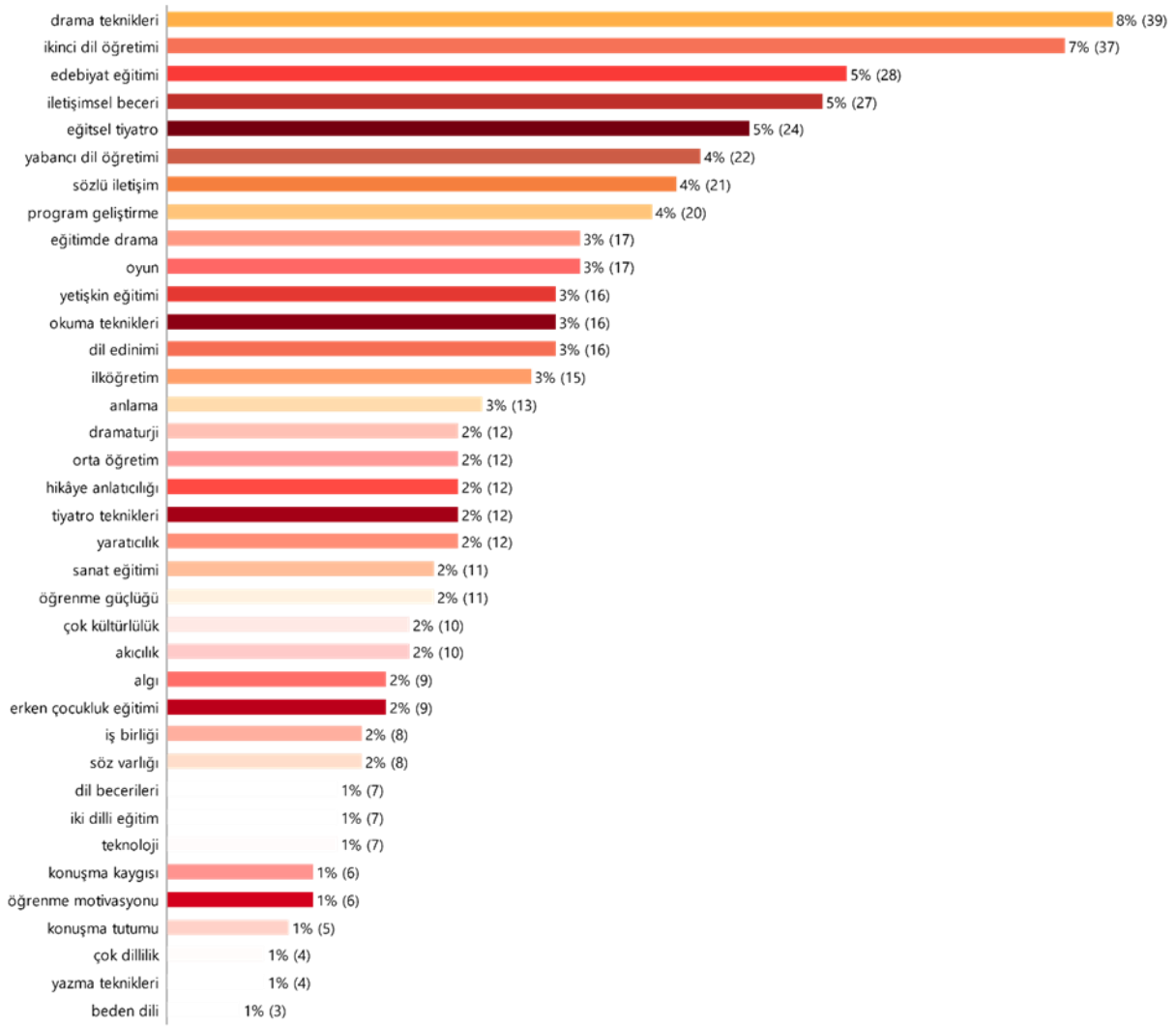
Şekil 4. Tezlerin düzeylerine göre üniversitelere dağılımı.

Şekilde sol tarafta yer alan üniversiteler doktora tezlerinin ait olduğu, sağ tarafta yer alan üniversiteler yüksek lisans tezlerinin ait olduğu üniversiteleri göstermektedir. Ortak kısımda yer alan üniversite listesi ise hem yüksek lisans hem doktora tezlerinin yer aldığı üniversitelerdir. Buna göre North Texas State University 3 doktora 7 yüksek lisans, University of Toronto 4 doktora 3 yüksek lisans, University of Melbourne 3 doktora 1 yüksek lisans, Texas Tech University 1 doktora 1 yüksek lisans düzeyinde teze ev sahipliği yapmıştır.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın dördüncü alt problemini "Lisansüstü tezlerde hangi anahtar kelimeler en yüksek frekans değerine sahiptir?" sorusu oluşturmaktadır. Grafik 3, lisansüstü tezlerdeki anahtar kelime/kelime gruplarının nicel dağılım sırasını göstermektedir.

Grafik 3. Tezlerdeki anahtar kelimelerin nicel dağılımı.

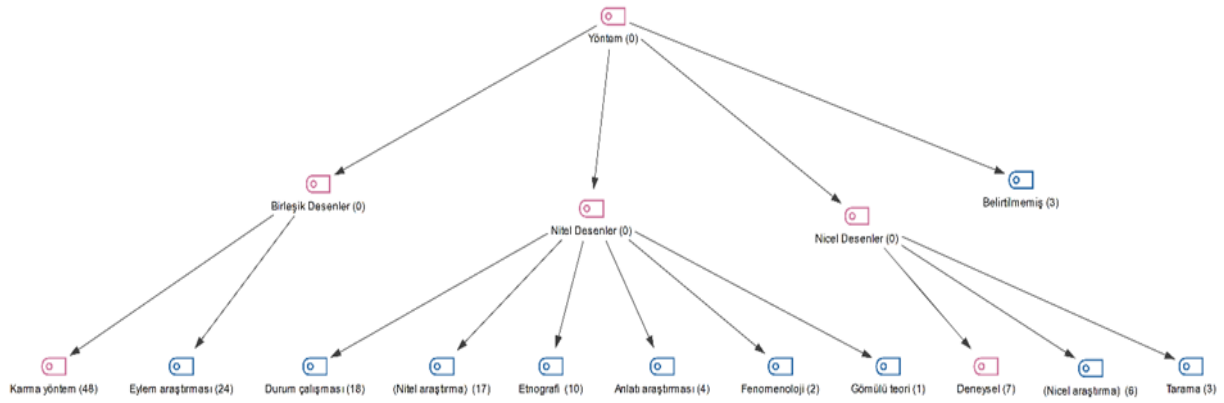
Grafik incelendiğinde en çok tercih edilen ilk 5 anahtar kelime/kelime grubunun drama teknikleri (%8), ikinci dil öğretimi (%7), edebiyat eğitimi (%5), iletişimsel beceri (%5), eğitsel tiyatro (%5) olduğu görülmektedir. Bu sıralamayı yabancı dil öğretimi, sözlü iletişim, program geliştirme, eğitimde drama, oyun, yetişkin eğitimi, okuma teknikleri, dil edinimi, ilköğretim, anlama, dramaturji, orta öğretim, hikâye anlatıcılığı, tiyatro teknikleri, yaratıcılık, sanat eğitimi, öğrenme güçlüğü, çok kültürlülük, akıcılık, algı, erken çocukluk eğitimi, iş birliği, söz varlığı, dil becerileri, iki dilli eğitim, teknoloji, konuşma kaygısı, öğrenme motivasyonu, konuşma tutumu, çok dillilik, yazma teknikleri, beden dili kelime ve kelime grupları takip etmektedir.

Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın beşinci alt problemini “Lisansüstü tezlerde tercih edilen bilimsel araştırma yöntemlerinin dağılımı nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Şekil 5, tezlerin yöntem tercihlerine göre dağılımlarını göstermektedir.

Şekil 5. Tezlerin tercih ettikleri yöntemlere göre dağılımı.

Şekil incelendiğinde karma yöntem ($f=48$) ve eylem araştırmasının ($f=24$) yer aldığı birleşik desenlerin çalışmalarda en sık tercih edilen desen olduğu görülmektedir. Bu sıralamayı nitel desenler izlemektedir. Nitel desenler kapsamında 18 çalışma durum çalışması, 10 çalışma etnografi, 4 çalışma anlatı araştırması, 2 çalışma ise fenomenolojiyi temel almıştır. 17 çalışmada ise bilimsel yöntemin sadece nitel araştırma olduğunu belirtilmiş, desene yönelik bilgi verilmemiştir. Nicel desenler, diğer iki desen türüne göre en az tercih edilen desen olmuştur. 7 çalışma deneysel, 3 çalışma ise tarama deseninde modellenirken 6 çalışma bilimsel yöntemin nicel araştırma olduğunu belirtmiş, desene yönelik bilgi vermemiştir. 3 lisansüstü tezde ise yöntem bilgisi yer almamıştır.

Sonuç

Yaratıcı dramının bir öğretim yöntemi olarak dil becerileriyle ilişkilendirildiği lisansüstü çalışmaları incelemeyi amaçlayan bu araştırma, uluslararası tezleri dizinleyen OATD veri tabanından hareket etmiştir. Araştırma kapsamında 85 çalışmanın yüksek lisans, 60 çalışmanın doktora düzeyinde olduğu görülmüştür. Aytaş ve Özcan (2019), YÖK veri tabanında eğitim ve öğretim konu başlığı içerisinde yer alan ve tez adında drama sözcüğü geçen tezleri incelediğinde, tezlerin %85'inin yüksek lisans, %15'inin ise doktora tezi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Özdemir (2022) ile Elver ve Yılmaz (2023) da yaptıkları çalışmalarda yaratıcı dramının yüksek lisans düzeyinde doktora kıyasla konu olarak daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşmışlardır. Uluslararası literatürde ise iki düzey arasındaki fark, ulusal düzeydeki kadar değildir. Bu durumu yurt dışındaki lisansüstü enstitü sayıları kapsamında da değerlendirmek gerekmektedir.

Çalışmanın birinci alt problemi kapsamında lisansüstü düzeyde en çok çalışmanın konuşma eğitimi alanında yapıldığı görülmüştür. Bu sonuç, Çevik ve Muzaffer'in (2023) yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda yaratıcı dramının en çok konuşma becerisi çerçevesinde ele alınışına yönelik sonuçla uyumludur. Bu durumu yaratıcı drama tekniklerinin ağırlıklı olarak üretimsel dil becerilerini hedefleyen teknikler olmasıyla açıklamak mümkündür. Dinleme becerisi ise en az tercih edilen dil becerisi olmuştur. Dinleme becerisinin en az tercih edilen beceri olması, dinleme becerisi için kimi zaman kullanılan ve dil becerileri içerisindeki üvey kardeş olarak Türkçeleştirilebilen "Cinderella skill" (Vandergrift, 1997) kavramının yaratıcı drama alanında da geçerli olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın ikinci alt problemi kapsamında lisans üstü tezlerin yıllara göre dağılımı araştırılmış, en çok lisans üstü çalışmanın yapıldığı zaman aralığının 2011-2015 yılları arasındaki dönem olduğu

belirlenmiştir. Doktora düzeyindeki çalışmaların 1970 yılında başladığı görülürken yüksek lisans düzeyindeki çalışmalar, 1945 yılında başlamıştır. Her iki düzey için de 2011 ve sonrasında alana yönelik eğilimin arttığını ve bu artışın 2023 yılı itibarıyla devam ettiğini söylemek mümkündür. Aytaş ve Özcan (2019) Türkiye’de dil eğitimi ve drama alanındaki tezlerin en fazla 2010-2014 aralığında yapıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Söz konusu zaman aralığı, uluslararası literatürde de yaratıcı drama ve dil eğitimi birlikte ele alan tezlerin en fazla yapıldığı zaman aralığıdır. Buradan hareketle yaratıcı dramanın bir disiplin ve çalışma alanı olarak dil eğitimi alanında dünyadaki eğilimlerle eş zamanlı olarak araştırma konusu olduğu söylenebilir. Samsa (2020), Özdemir (2022) ve Solmaz (2023) Türkiye’de yaratıcı drama alanında en çok 2019 yılında tez yazıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Yaratıcı dramanın akademik etki alanı, dil eğitimiyle sınırlı kalmayarak belirtilen zaman aralığında devam etmiştir. Bununla birlikte dünyada bu konudaki lisansüstü çalışmaların geçmişi 1945 yılına giderken Türkiye için bu tarih 2000 yılı olmuştur. Bu durumu sadece dil eğitimi ve drama ilişkisi kapsamında değerlendirmekten ziyade ülkelerin eğitim reformları dâhilinde değerlendirmek gerekir. 1945 yılında yapılan lisansüstü tez, North Texas State University bünyesindeki. Üçüncü alt probleme yönelik bulgular hatırlandığında söz konusu üniversitenin yaratıcı drama ve dil eğitimi alanında en çok teze sahip olan üniversite olduğu görülecektir. Lisansüstü eğitim enstitülerinin kuruluş yılları ve yaygınlık haritaları göz önüne alındığında aradaki kronolojik farkı açıklamak mümkün olmaktadır.

Çalışmanın üçüncü alt problemi kapsamında lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelenmiş, en fazla tezin Amerika Birleşik Devletleri’ndeki üniversitelerde yapıldığı görülürken bunu Kanada, Hong Kong ve Avustralya izlemiştir. Nicel yoğunluğun Amerika Birleşik Devletleri ve devamındaki ülkelerde olmasını bir önceki alt problemdeki gerekçeyle açıklamak mümkündür. Webometrics (2023) kayıtlarına göre 3190 üniversiteye sahip olan ABD, bu listede de ilk sıradadır.

Çalışmanın dördüncü alt problemi kapsamında lisansüstü tezlerde en yüksek frekans değerine sahip anahtar kelimelerin tespit edilmesi amaçlanmış, en çok tercih edilen ilk 5 anahtar kelime/kelime grubunun drama teknikleri (%8), ikinci dil öğretimi (%7), edebiyat eğitimi (%5), iletişimsel beceri (%5), eğitsel tiyatro (%5) olduğu belirlenmiştir. Yaratıcı dramanın disiplinler arası bir yöntem olmasının sonucu olarak teknik sayısı oldukça fazladır. Dolayısıyla drama tekniklerinin en sık tercih edilen anahtar kelime grubu olmasını bu şekilde açıklamak mümkündür. Tez çalışmalarının yapıldığı ülkelerin dil politikası olarak çok dilliliği benimsemiş olması (Avustralya, Kanada, Hong Kong) yahut diğer dünya ülkelerinden göç alan ülkelere olması (ABD), ikinci dil öğretimi çalışmalarının ön planda olmasını sağlamakta, bu durum yaratıcı drama çalışmalarına da etki etmektedir. Anahtar kelime grubu olarak ikinci dil öğretiminin ana dili öğretimi yahut yabancı dil öğretiminden daha fazla tercih edilmesini bu şekilde yorumlamak mümkündür. Edebiyat eğitimi, en sık kullanılan üçüncü anahtar kelime grubu olarak yer almaktadır. Edebî türler, çocuk edebiyatı çalışmaları ve sözlü kültür öğelerinin ön plana alındığı çalışmalar, bu anahtar kelime grubunun çalışmadaki karşılığı olmuştur. Söz konusu ürünlerin yapısı, yaratıcı dramanın yöntemsel yapılanmasına oldukça uyum sağlar niteliktedir, bu sebeple sıklıkla tercih edilen anahtar kelime grupları arasında edebiyat eğitimi de yer almaktadır. İletişimsel beceri, dil eğitimi ve drama eksenindeki lisansüstü çalışmalarda en sık tercih edilen dördüncü anahtar kelime grubu olmuştur. Dil eğitiminden bağımsız olarak yaratıcı dramanın iletişimsel beceriyi geliştirmede etkili olduğu literatür tarafından kabul edilmiş bir sonuçtur (Annarella, 1992; Freeman, Sullivan ve Fulton, 2010). Bununla birlikte dil eğitiminde temel alınan işlev temelli yaklaşımlar, dil eğitiminin pragmatik boyutunu, dolayısıyla iletişimsel beceriyi ön plana çıkarmıştır. Eğitsel tiyatro kavramı, tercih edilen beşinci anahtar kelime grubudur. Okul tiyatrosu, çocuk tiyatrosu,

tiyatro temelli eğitim kavramları, bu anahtar kelime grubunun çalışmadaki karşılığıdır. Yaratıcı drama alanındaki ilk çalışmaların tiyatro teknikleri temelli olması eğitsel tiyatro kavramını drama tekniklerinden bağımsız bir kavram olarak karşımıza çıkarmaktadır. Nitekim Türkiye'deki ilk çalışmalara da bakıldığında (Baltacıoğlu, 1938; Çoruh, 1943; Ediskun, 1958) acemi tiyatrosu, terbiye tiyatrosu, dramatik faaliyet gibi adlandırmaların yaratıcı dramadan önce kullanıldığı görülecektir. Bu düşüncenin karşılığı Baltacıoğlu'nda "Bu tecrübeler ne derece ilkel ve mütevazı olurlarsa olsunlar, yine talebeyi yaratıcı faaliyete sevk ettikleri için ehemmiyetlidirler (Baltacıoğlu, 1938: 24)" şeklinde karşılık bulmuştur. Çelik (2022), çalışmasında makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimelerin "drama, yaratıcı drama ve süreçsel drama" kavramları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada süreçsel drama, yaratıcı drama teknikleri içerisinde değerlendirilmiştir. O'Neill, süreçsel dramanın bileşenlerini bir ön metin, yapılandırma araçları ve öğretmenin rolü olarak tanımlamakta (Kalley, 2006, s. 72) süreçsel dramayı yaratıcı dramanın bir tekniği olarak ele almaktadır. Kimi kaynaklarda ise süreçsel drama, eğitimsel drama/eğitimde drama kavramlarıyla aynı anlamda kullanılmaktadır (Liu, 2002).

Beşinci alt problem kapsamında çalışmalarda tercih edilen bilimsel araştırma yöntemlerinin dağılımı incelenmiş, karma yöntem ve eylem araştırmasının yer aldığı birleşik desenlerin çalışmalarda en sık tercih edilen desen olduğu belirlenmiştir. Günümüzde eğitim araştırmacıları, karmaşık eğitim sorunlarına yönelik çalışmalar yapmak için farklı yaklaşımlardan oluşan bir yöntem çantasına ihtiyaç duymaktadırlar (Creswell, 2020, s. xxi). Bu sebeple birleşik desenlerin sıklıkla çalışmalarda tercih edildiği görülmektedir. Çevik ve Muzaffer (2023), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda en çok karma yöntemin tercih edildiğini belirlemişlerdir. Çalışmanın sonuçları, bu sonuçla tutarlılık göstermektedir. Özdemir (2022), Türkiye'de sınıf eğitimi alanında yaratıcı drama yöntemi ile ilgili yapılmış lisansüstü tezleri çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmasında araştırma modeli olarak en fazla ön test son test kontrol gruplu deneysel desenin kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Calp ve Sezgin (2019), Türkiye'de yaratıcı drama alanında yapılmış tezleri incelemiş ve sıklıkla nicel araştırma yönteminin tercih edildiği sonucuna ulaşmışlardır. Ulusal çalışmaların uluslararası literatüre kıyasla nicel çalışmaları daha çok tercih ettiğini söylemek mümkündür.

Yukarıda sıralanan sonuçlardan hareketle dil eğitimi ve yaratıcı drama ilişkisini ele alacak çalışmalara bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Dil becerileri ekseninde düşünüldüğünde dinleme becerisini önceleyen çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yöntem ve desen seçiminde birleşik desenlerin de çalışmalarda temel oluşturmasının sağlanmasını önermek mümkündür.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2013). Eğitimde yaratıcı drama. Pegem.
- Annarella, L. A. (1992) Creative drama in the classroom. ERIC Document Reproduction Service ED: 391206.
- Anthony, E. (1963). Approach, method and technique. *ELT Journal*, XVII(2), 63–67.
- Aytaş, G., Özcan, Ş. (2019). Türkçe eğitimi konularını temel alan drama çalışmalarına yönelik bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 235-255.
- Baltacıoğlu, İ. H. (1938). Toplu tedris. (Öğretmen Kitapları). İstanbul: Sebat Basımevi.

- Batdı, V., Batdı, H. (2015). Effect of creative drama on academic achievement: a meta-analytic and thematic analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(6), 1459-1470.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M., Sezgin, M. G. (2019). Türkiye’de yaratıcı drama alanında yapılmış tezlere yönelik betimsel bir analiz. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 365-388.
- Creswell, J.W. (2020). Eğitim araştırmaları: nitel ve nicel araştırmanın planlanması, yürütülmesi, araştırılması (H. Ekşi, Çev.Ed.). EDAM.
- Çelik, M. (2022). Eğitimde drama araştırmaları. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 135-148.
- Çevik, A., Muzaffer, N. (2023). Yabancılarla Türkçe öğretiminde drama yönteminin kullanımını üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi. Fatih Kana, Hulusi Geçgel (Editör). *Türkçe eğitimi araştırmaları IV içinde*. Holistence Publications.
- Çoruh, S. (1943). *Okullarda dramatisasyon*. (1. Baskı). Ankara Kitabevi.
- Ediskun, H. (1958). *Okulda sahne çalışmaları*. (1. Baskı). İstanbul: İd Yayınları.
- Elver, K. ve Yılmaz, M. F. (2023). İlkokul derslerinde bir öğretim yöntemi olarak kullanılan yaratıcı drama ile ilgili tezlerin incelenmesi: bibliyografik bir çalışma, *Temel Eğitim Dergisi*, 17, 16-34.
- Freeman, G. D., Sullivan, K., Fulton, C. R. (2010). Effects of creative drama on self-concept. *Social Skills and Problem Behavior*, 131-138.
- Güler, H., Solmaz, L. (2023). Türkiye’de drama eğitimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin (yüksek lisans) incelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 18-34. <https://doi.org/10.31463/aicusbed.1206420>.
- Kalley, K. K. (2006). “I’m a lot like her”: entering the world of others through process drama. J.J. Scheneider T. Crumpler, T. Rogers (Eds.) *In Process Drama and Multiple Literacies in*. Heinemann.
- Liu, A. (2002). Process drama in second language classrooms. Gerd Brauer (Ed). *In Body and language: Intercultural learning through drama*. Ablex Publishing.
- Samsa, F. (2020). Türkiye’de yaratıcı drama ile ilgili yapılan lisans üstü tezlerin eğilimleri. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mages, W. K. (2008). Does creative drama promote language development in early childhood? A review of the methods and measures employed in the empirical literature. *Review of Educational Research*, 78(1), 124–152.
- McCaslin, N. (2019). *Sınıf içinde ve dışında yaratıcı drama*. (8. Baskı). (Çev. Pınar Özdemir Şimşek). Nobel.
- OATD. (2023). Open Access theses and dissertations. <https://oatd.org/> adresinden 22.05.2023 tarihinde erişildi.
- Özdemir, C. (2022). Türkiye’de sınıf eğitimi alanında yaratıcı drama yöntemi ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 18(1), 1-20.

-
- Pinciotti, P. (1993). Creative drama and young children: The dramatic learning connection. *Arts Education Policy Review*, (1)94, (6-24).
- San, İ. (2010). Türkiye’de yaratıcı drama çalışmalarının gelişimi. Ömer Adıgüzel (Ed.). *Yaratıcı drama 1999-2002 Yazılar içinde*. Naturel Yayıncılık.
- Şengün, Y., İskenderoğlu, T. (2010). A review of creative drama studies in math education: aim, data collection, data analyses, sample and conclusions of studies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1214–1219.
- Vandergrift, L. (1997). The cinderella of communication strategies: reception strategies in interactive listening. *The Modern Language Journal*, 81, (494-505).
- Webometrics. (2023). USA’s ranking. <https://www.webometrics.info/en/Americas/USA?page=31> adresinden 21.05.2023 tarihinde erişildi.
- Yeşiltaş, E. ve Evcı, N. (2023). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitiminde drama üzerine yapılan akademik çalışmaların eğilimleri (2001-2021). *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (32), 220-238.